

הנה חידון קטן: מי שמע? מי מצא?

החפץ האבוד הוא ידיעה. ששמעתיה במו אוזני בקול ישראל, באחד מימי השבוע שעבר. ולא פעם אחת, אלא פעמיים, בשתי מהדורות-חדשות רצופות. נאמר בה כי פארוק אליקאדוני מן ראש המחלקה המדינית של אש"ף, אמר כי אירגונו מוכן לשבת לשולחן אחד עם ישראל, כדי לנהל משאומתן מדיני.

הוא גם הודיע כי אש"ף מקבל את יוזמתו של ליאוניד ברז'נייב, שהציע לקיים ועידה בינלאומית בהשתתפות כל הצדדים לסיכוסך, ובכללם ישראל ואש"ף. הקשבתי לידיעה רק בחצי אוזן, כי הייתי בטוח שידווחו עליה ביתר הרחבה במאגזין היומני של הרדיו, ובמכתב של הטלוויזיה. ולמחרת היום, כך סברתי, אוכל לקרוא את הידיעה בהרחבה בעיתוני הבוקר ולעין בנוסח מלא. שרק הוא מאפשר הבנה מדויקת של טכסט מדיני. אך במהדורות-החדשות הבאות של הרדיו לא היה זכר לידיעה, גם לא בטבת. גם לא בכל תוכנית אחרת של הרדיו הטלוויזיה. וגם לא בעיתון כלשהו מערי תוני הבוקר והערב שלמחרת היום. אולי הוחבאה הידיעה בעיתון כלשהו בתחתית עמוד פנימי, בלי כותרת בולטת. ואולי לא הופיעה כלל. על כל פנים, בלי זכוכית מגדלת לא מצאתיה בשום מקום. יוק, מאפיש. היא נעלמה כאילו בדעה אותה האדמה.

הנה כי כן, החידון: היכן נעלמה הידיעה?

זהי ידיעה חשובה ביותר. פארוק אליקאדוני ידוע כנאמן מנציגי הקו הנוקשה באש"ף ובתנועת פת"ח. הוא גם מוזהה עם הקו הפרוסובייטי. הוא במנה עם מייסדי פת"ח. וזה עתה נבחר מחדש לועד-הפועל של אש"ף. אם איש כזה מכריו פומבית שאש"ף מוכן לשבת לשולחן אחד עם ישראל, יש לכך חשיבות.

תהיה המסקנה הנובעת מכך לגבי יש-ראל כאשר תהיה — והיא יכולה להיות ניצית או יונית או תוכית או עורבית (מאחר שהעורבים הם עתה באופנה) — קודם כל צריכים לדעת את העובדות.

אמר או לא אמר? מה בדיוק אמר? היכן אמר? למי אמר? רק כאשר יודעים זאת, ניתן בכלל להתווכח על השאלה מדוע אמר, מה היתה הכוונה, וכיצד צריך הדבר להשפיע על השקפותיהם של חסידי ארץ-ישראל השלמה מכאן וחסידיו האופציה הפלסטינית מכאן.

מי מנע ויכוח זה? מי מנע את עצם ידיעת העובדות?

מי גנז את הידיעה ברדיו? מי מנע את שידורה בטלוויזיה? מי השפיע על כל העיתונות היומית לגנוז אותה? האם יש יד מכוננת? היכן? כיצד היא פועלת בארצנו, שאין בה צנזורה פוליטית לאמצעי-התיקשורת היהודיים (להבדיל מן הערביים)?

זהו החידון. בין בעני העיתונות הנכבדות אשר להגדיל ביקור בן התנחלויות בהדרכתו האישית של השר אריק שרון.

דם שאינו נאיבי כמוני יחייך למיקר חידון הזה. הוא יציג, במקומו, חידון אחר: איך בכלל שודרה ידיעה כזאת פעמיים ברדיו?

מי היה העורך התורני. שנתן לידיעה כזאת לעבור מתחת לידיו ולהגיע אל הי מיקרופון?

מדוע עובד-הרדיו שהרים את השפופרת, כאשר צילצל הטלפון אחרי השידור השני? מי שמע את הקול, בצד השני של הקו, צועק בוועם: „מה אתה חושב לעצמך, אידיוט שמך? האם אתה סבור שאתה מקבל משכורת מאש"ף, כדי לנהל את תעמולת האויב?”

מהו בעך הקוד? כמה הוא איים? כיצד התנצל העורך על הרשנות שלו, ובאילו מלים הבי טיח שזה לא יקרה שנית?

בין הפותרים נכונה אפשר להגדיל מקום ריאלי במליאת רשות-השידור, מטעם הי מיסלגה הליברלית או ד"ש.

אבל אין אנהנו עוסקים פה בחידון נים בלשיים. אנהנו עוסקים בחידון מסוג אחר גלמרי:

כיצד ניתן לקיים במדינת-ישראל קשר-השתקה לגבי נושאים הנוגעים לעצם קיו מנו ועתידינו? מי הם הכוחות המחליטים למי נוע ממך מידע חשוב ביותר, הדרוש לך כדי לעצב לעצמך את השקפתך על בעיות-היסוד של הי מדינה?

איך אתה יכול ללכת בעוד חודשיים אל הקלפי, כאזרח נבון ואחראי, ולהצביע בעד מיסלגה זו או אחרת, הדוגלת במצע זה

תרות והפרשנות. הרדיו והטלוויזיה, עיי תוני הבוקר והערב, מגיעים באזרח פלא בדיוק לאותן המסקנות. וזה מוזר.

נחזור-גא פרשת קאדומי. הוא אמר מה שאמר עם תום המושב של המועצה הלאומית הפלסטינית ה-14 בדמשק, שבה נבחרו מוסדות והתקבלו החלטות.

כל אמצעי-התיקשורת בישראל, בלי יוצא מן הכלל, קבעו חדר-משמעותי: באש"ף חלה „הקצנה”. ואילו אני (המתמיימר בכל הענוהו לטעון כי איני הדיוט בנושא זה, אשר לו הקדשתי שנים רבות של חיי, ושיש לי לגביו מקורות-מידע לאין-שיעור טובים יותר מאשר לעמיתי) טוען שקרה בדיוק ההיפך, ושהתחזק באש"ף הקו המתון. איש אינו חייב לקבל את דעתי, אף

החידון

שר-התעמולה גבלס מתדרך את עורכי-העיתונים

או אחר, אם כלל אינך יכול לדעת את העובדות המאפשרות החלטת שקולה? במלים אחרות: מי מקיים בארץ קשר נגד הציבור, נגד הי מוקרטיה, נגד רך, עיניו מניעת מידע?

גרמניה הנאצית היה הרייכס-טרופאגאנדה מיניסטר, הר יונף גבי לס, מכנס מדי יום את עורכי העיתונים החשובים כדי לתדרכם. „וכן, רבותי, היה פותח בקולו הערב האדיר, מה נכתוב היום?” ואז היה מכתבי להם, כמעט מילה במילה, את עיקרי הדברים שיופיעו בכותרות הראשיות ובמאמרים הראשיים. מובן שאין כל דמיון בין המתרחש אצ-לנו ובין אותה ממלכת-אשמדאי, טפו-טרופטפו. אצלנו אין שרת-עמולה, ולפי שעה גם לא „שר-הסברה”. אין תדריך יומי לעורכים. אין צנזורה. יש חופשי עיתונות. אנהנו המיבצר היחיד של הי דמוקרטיה במזרח התיכון.

זה נכון. ובכל זאת... ובכל זאת, אהה יכול לשים זה לצד זה את כל המאמרים הראשיים של כל העיתונים היומיים, מהארץ ועד ג'רוזלטן פוסט, מלל המסחר ועד הצופה, שלא לדבר על תריסר העיתונים הלועזיים של מפאי — ונדמה לך שאיש אחד כתב את פולם. כאשר נוגעים הדברים לנושאים של „חייך וביטחון”, כולם אומרים את אותו הדבר בדיוק.

איך זה? האם תריסר אנשים שונים, נינעים ושחורים, תכולי עיניים וחומי-עיניים, כרבים ונשום, אשכנזים וספרדים, חושבים בדיוק בדיוק את אותו הדבר?

הוא הדין לגבי ניסוח הידיעות. הכו-ר

אין אתה יכול להסיק כל מסקנה שהיא. אתה נאלץ לקבל את דעתו של מי שחיי לש על כלי-התיקשורת.

כאשר יש ויכוח בין אמצעי-התיקשור רת, בין ידיעות ומעריב, בין פרשו-סלי וזיזיה אחד ובין עמיתו, יכול האזרח לב-חור, ולאמץ לעצמו את הידיעה הנראית לו. אך כאשר כולם אומרים את אותו הדבר בדיוק, כאשר ידיעה אחרת כזו אינה מגיעה אל ידיו עתה — איזו בחירה יש לו? מה שווה ההצבעה שלו בקלפי?

אחרי מידחמת יום-הכיפורים, בעידן הקצרצר של חשבון-הפנס, כשאיש היכה על-הטא על חזהו של הזולת, הסל-תי עיקר האשמה לאסון על אמצעי-התיקשורת.

הנשיא אפריים קצינר אמר „כדי לנו אשמים”. זאת לא היתה אמת, שום אזרח אינו יכול להיות אשם, כאשר כד אמצעי-התיקשורת העי לימו ממנו שנים את העובדות.

כל אמצעי-התיקשורת עשו יד אחת וקול אחד כדי לספר לאזרח שישראל היא חזקה ודרוכה ומוכנה, ושהיא יכולה לכו-בוש את בגדאד ולאג'יר תוך שבוע, ושכל צבאות-ערב אינם אלא ערימות של גרו-טאות, ושעולם לא יוכל לוחם ערבי לעי מוד מול לוחם עברי, ושגבולות-הביטחון הנהדרים לאורך הסואץ ועל הגולן הם בלתי-חדירים לעולם ועד, וכי קו בר-לב... נכון, גולדה היתה אשמה. ומשה דיין נושא באחריות לשפיכת הדם (ומזכר אותו עכשיו, טיפה אחרי טיפה, בדולרים ירו-קים). אבל מי הפך את דיין לאליל? מי כתר לאשה פרימיטיבית כתרם של חכי-מת-הדור? מי העלים במשך שנים כל ידיעה נגדית, ומנע כל ויכוח רציני, וקבר את נביאי-האמת תחת קיתונות של לעג? אמצעי-התיקשורת עשו זאת. ומלבד שבעות אחד מסויים, איש מהם לא ינוקה, ועכשיו הם עושים זאת שוב.

אמצעי-התיקשורת אינם גופים אלמוניים. הם מורכבים מבני-אדם.

בני-אדם יכולים לנהוג ביושר, בהגי-נות, באומץ-לב. גם באמצעי-התיקשורת. הנה, למשל, הדיווח ברוב אמצעי-התיק-שורת על המתרחש בשטחים המוחזקים הוא מצויין, ומתאים לנורמות הגבוהות ביותר של אתיקה עיתונאית ואנושית. חבורה קטנה של דוברי-אמת ברדיו, בטלוויזיה ובעיתונות היומית כותבת כאן מדי יום תולדות-כבוד לתיקשורת הישראלית.

אך המצב הפוך בכל הנוגע לדיווח על המתרחש בלבנון, על אש"ף, על נושאים חשובים ביותר לגבי עתידינו הלאומי, כאן יש קשר-השתקה, העלמתי האמת, מניעת-הוויכוח. כאן שוקט, בקיצור, השקר. שקר מודע, מאור-גן, מתודרך.

הוא מסכן את המדינה.

מה ניתן לעשות לשינוי מצאיאת חמורה זו? הרי אי-אפשר לחוקק חוק מחייב את העיתונאי לכתוב את האמת, גם אילו ניתן היה לקבוע בחוק מהו זאת אמת. אפשר וצריך לחנך את הציבור לק-רוד עיתונים באופן ביקורתי ולפתח בו מודעות של צרכני-תיקשורת — אך זהו תהליך ארוך.

אפשר לנתק כלב מן הרצועה שבה הוא מובל. אך מה לעשות כאשר הכלבלב גרי-שא בעצמו בפיו את רצועתו, והולך אחרי האדון מרצונו כפי שעושה העיתונות? יכול אדם לתבוע את עלבונו, אם נכתב בעיתון משהו הפוגע בו. אך מי יכול לתבוע את עלבונו של האמת, הנוגעת לכולנו?

אני מציע שיתמנה אומז'ורסמן ציבורי, שאינו יוכל לפנות כל אז-רח אם הוא סבור כי אמצעי-תיקטי שורת כלשהו מעלים במזיד מידע או מסלק אותו, או משתתת ב-קנזיה של השתקה, גם (ובעיקר!) כאשר אין זה נוגע לפרט, אלא לאינטרם של הכלד.

אני מציע שתקום מועצה של אנשי-תיקשורת ואזרחים בעלי-הכרה, שתפק עין על המתרחש בעיתונות ושמשמש ככלב-שמירה של האינטרם הציבורי. איני בטוח שזו כפי, אך ברבר אחד אני בטוח: המצב הנוכחי יי-ביד ליוס-כיפורים חדש.

המפחיד, מפני שגם האזרח הנבון יתחכם ביותר אינו יכול לישוט אלא על-פי העובדות המובאות לפניו.

אם נודע לך שקאדומי דוגל במשא-י ומתן מדיני בין אש"ף וישראל, ומכריו על כך פומבית, אתה יכול להסיק מס-קנה. אתה יכול להתייחס להודעת קאדו-מי בחיוב או בשלילה, בהסתייגות או על-תנאי. אבל כאשר כלל אינך יודע על כך,